

Handläggare
Thomas Österberg

Datum
2015-05-25

Diarienummer
OSN-2015-0125

Omsorgsnämnden

Program för funktionshinderpolitiken

Förslag till beslut

Omsorgsnämnden föreslås besluta

att i den fortsätta processen med att färdigställa förslag till program för funktionshinderpolitiken skicka bifogat underlag till Handikappföreningarnas samarbetsorgan i Uppsala kommun för synpunkter.

Ärendet

Omsorgsnämnden har i IVE för 2015-2018 fått i uppdrag att ta fram ett förslag till program för funktionshinderpolitiken.

För styrningen av uppdraget att ta fram ett kommunövergripande program för funktionshinderpolitiken har omsorgsnämnden utsett en politisk styrgrupp, bestående av nämndens presidium. En redovisning av arbetet och syftet med arbetet har genomförts vid kommunala handikapprådet. För att skapa en bred uppslutning och kännedom om arbetet med att ta fram ett program har samtliga partier i kommunfullmäktige träffats med undantag av två partier.

I arbetet med att ta fram ett program har dialog förts med tjänstepersoner vid andra förvaltningar för att få ett hållbart program. Utgångspunkten för programmet har varit att det ska baseras på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och regeringens strategi för funktionshinderpolitiken

Programmet syftar till att markera och höja ambitionsnivån för Uppsala kommuns strävan efter ökad delaktighet och tillgänglighet. Programmet fokuserar på fem områden inom kommunens verksamheter, vilket bidrar till att undanröja hinder så att det blir möjligt för människor med funktionsnedsättning att bli fullt delaktiga i samhällslivet. Med det arbetsmaterial som nu framtagits finns det ett bra underlag för fortsatt beredning av att utforma mål och indikatorer under respektive område. Programmet ska genomgå en

klartextgranskning innan beslut kan fattas om färdigt förslag. För att skapa ytterligare bredd i arbetet ska en hearing att hållas för att få programmet genomarbetat. En gemensam beredning inom kommunen ska hållas framöver. Handikappföreningarnas samarbetsorgan i Uppsala kommer också inbjudas att inkomma med synpunkter på materialet i god tid innan beslut om programmet fattas.

Ekonomiska konsekvenser

Det fortsatta arbetet föranleder inte några ekonomiska konsekvenser för nämnden.

Tomas Odin
Förvaltningsdirektör

Bilaga
Underlag till program för funktionshinderpolitiken
Tidplan

Omsorgsnämndens underlag till arbetet med att ta fram ett program för funktionshinderpolitiken.
20150525

Bakgrund

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är grunden för detta funktionshinderpolitiska program. FN:s generalförsamling antog konventionen 2006 därefter antog Sveriges riksdag konventionen 2008, vilken trädde i kraft i januari 2009. Sverige har därmed juridiskt förbundit sig att främja, skydda och säkerställa rättigheter för personer med funktionsnedsättning på alla nivåer i samhället. Konventionen tillhör FN:s centrala konventioner om mänskliga rättigheter och innebär inte några nya rättigheter utan handlar om att undanröja de hinder som finns i samhället för att mänskliga rättigheter ska gälla för personer med funktionsnedsättning. Konventionen har fokus på icke-diskriminering och listar nödvändiga åtgärder för att personer med funktionsnedsättning ska kunna ta del av såväl medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter på samma villkor som andra. Konventionen lyfter exempelvis den särskilda sårbarhet flickor och kvinnor med funktionsnedsättning utsätts för. Grunden för det funktionshinderpolitiska arbetet i Sverige finns i den nationella handlingsplanen Från patient till medborgare och tillbaka - En nationell handlingsplan för handikappolitiken beslutades av riksdagen år 2000. Målen för den nationella politiken och handlingsplanen är;

- En samhällsgemenskap med mångfald som grund.
- Ett samhälle som utformas så att människor i alla åldrar med funktionsnedsättning blir fullt delaktiga i samhället.
- Jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning. Regeringen har även presenterat, En strategi för genomförande av funktionshinderpolitiken med konkreta mål inom nio områden i syfte att arbetet med att uppnå de nationella målen ska bli mer effektivt.

Funktionshinderpolitiskt program – ett av kommunens styrdokument

Funktionshinderpolitiskt program för Uppsala kommun är ett styrdokument som riktar sig till hela kommunens verksamhet och förtroendevalda, både att förhålla sig till och förverkliga. Det är därför viktigt att alla delar i Uppsala kommun arbetar för att uppnå målen i programmet. Kommunstyrelsen ansvarar för att bidra med stöd för implementering av programmet i form av metoder och funktionshinderkunskap.

Programmets upplägg

Programmet gäller för perioden 2016 – 2018 och bygger på mål som formulerats utifrån fokusområden för att förbättra livsvillkoren för människor med funktionsnedsättning:

- Bemötande
- Information och kommunikation
- Tillgänglig och användbar miljö
- Arbete och sysselsättning
- Upphandling

Varje fokusområde inleds med en ingress som bland annat utgår ifrån artiklarna i konventionen. Målen tydliggör vad Uppsala kommun vill uppnå. De har sin utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och regeringens strategi för genomförande av funktionshinderpolitiken 2011 – 2016.

Definition och begrepp

Funktionsnedsättning definieras som nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara av bestående eller av övergående natur. Numera talas det allt oftare om funktionsvariation. Begreppet funktionsvariation beskriver att människor fungerar olika och har olika behov. Alla har olika variationer av hur de fungerar och vilka behov de har, inga människor är exakt lika. Med begreppet funktionshinder menas de begränsningar som en person med funktionsnedsättning möter i relation till sin omgivning. Exempel på begränsningar är svårigheter att klara sig själv i det dagliga livet och bristande delaktighet i arbetslivet, sociala relationer, i fritid- och kulturaktiviteter, i utbildning och i demokratiska processer. Det handlar om vilka förutsättningar samhället ger människor att vara delaktiga och självständiga. En person med rullstol blir till exempel funktionshindrad om det saknas hiss i ett flervåningshus. Detsamma gäller för en person med nedsatt syn om knapparna i hissen saknar röstfunktion.

Uppsala kommuns funktionshinderpolitiska program

Kommunfullmäktige har i IVE för 2015-2018 beslutat att ge omsorgsnämnden i uppdrag att ta fram ett förslag till program för funktionshinderpolitiken. Arbetet har skett i projektform, där en arbetsgrupp med representant från förvaltningen, en styrgrupp med representanter från omsorgsnämnden ingått. Omsorgsförvaltningens ledningsgrupp har fungerat som avstämningsgrupp och information har även getts till kommunala handikapprådet.

Uppsalas mål

Nedan följer fokusområden med målformuleringar som Uppsala kommun ska arbeta mot för att uppnå tillgänglighet, delaktighet och jämlikhet för människor med funktionsnedsättning. Fokusområdena är väsentliga i arbetet för att uppnå Uppsalas vision: *Uppsala är en rättvis och jämställd kommun där alla är delaktiga och där människor och verksamheter växer och utvecklas i en dynamisk och långsiktigt hållbar miljö.*

Bemötande

För att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta fullt ut i samhället måste hänsyn tas till att människor är olika. I FN-konventionen artikel 3 beskrivs principer för att människor oavsett funktionsförmåga ska ha lika möjligheter som andra att vara delaktiga i samhället. I vårt bemötande av varandra är det viktigt att ha respekt för människors lika värde, självständighet, oberoende, lika möjligheter och frihet att göra egna val. Ett bra bemötande skapar grund för en förtroendefull relation med de människor som kommer i kontakt med kommunen. Det är därför nödvändigt att personalen har rätt kompetens för att möta personer med funktionsnedsättning.

Mål

- Personer med funktionsnedsättning som kommer i kontakt med personal i kommunalt finansierade verksamheter ska få och uppleva ett gott och professionellt bemötande.
- Medvetenheten och förståelsen om funktionsnedsättningar och hur dessa påverkar människors livssituation både individuellt och generellt ska öka hos verksamhetens personal.
- För att förbättra attityder och bemötande ska Uppsala kommun verka för ökad kunskap bland medborgarna om funktionsvariationer och rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Information och kommunikation

Enligt artikel 21 i FN-konventionen ska kommunen vidta åtgärder för att göra det möjligt för människor med funktionsnedsättning att utöva yttrande- och åsiktsfrihet samt att ta emot och ge information. Uppsala kommun använder i allt större utsträckning internet, sociala forum och medier för att kommunicera med medborgarna. Information och e-tjänster ska utformas så att de är användbara och tillgängliga för alla personer oavsett funktionsnedsättning. Detta ökar möjligheterna till självständighet och egenmakt.

Mål

- Information om kommunens tjänster och verksamhet ska utformas så att den blir mer tillgänglig för människor med olika funktionsnedsättningar.
- Vid möten som är öppna för allmänheten ska det finnas möjlighet till olika kommunikationshjälpmedel som till exempel teckenspråkstolk, hörsel förstärkning och förstorad text.
- I mötet med verksamhetens personal ska människor beredas möjlighet att använda sitt eget kommunikationssätt.
- Kommunen ska tillhandahålla uppdaterad information om tillgängligheten i kommunens offentliga byggnader, anläggningar och turistmål. Kommunen ska också verka för att andra fastighetsägare tillhandahåller information om tillgängligheten i publika lokaler.

Tillgänglig och användbar miljö

För att alla personer oavsett funktionsnedsättning ska kunna leva oberoende och att fullt ut delta på livets alla områden behöver samhället bli mer tillgängligt enligt artikel 9 i FN-konventionen. Det handlar bland annat om att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till den fysiska miljön på samma villkor som andra. Tillgänglighet och användbarhet för människor i alla åldrar ska därför genomsyra all planering, byggnation, drift, underhåll och förbättringar av fysiska miljöer i kommunen. Vid nybyggnation och ombyggnation av publika lokaler och flerbostadshus är det viktigt att de utformas välkomnande och tillgängliga för alla med en lättavläst inre och yttre miljö.

Tillgänglig utemiljö

Mål

- Arbetsmetoder och riktlinjer för att skapa god tillgänglighet i den offentliga utemiljön ska utarbetas och utvecklas.
- Barn med funktionsnedsättning ska som andra barn ges möjlighet att leka i och använda utemiljön.
- Naturresevat i kommunen ska i så stor utsträckning som möjligt vara tillgängliga och användbara för personer med funktionsnedsättning.
- Enkelt avhjälpda hinder på befintliga kommunala gator, gång- och cykelvägar, torg och andra allmänna platser ska åtgärdas.

Tillgängliga publika lokaler

Mål

- Uppsala kommun ska göra det möjligt för alla personer oavsett funktionsnedsättning att delta i demokratiska processer såsom allmänna val, medborgardialoger och kommunfullmäktiges sammanträden genom att använda lokaler med god tillgänglighet.
- Kommunens befintliga publika lokaler och anläggningar ska med avseende på enkelt avhjälpda hinder vara användbara för människor med funktionsnedsättningar.
- Uppsala kommun ska genom information verka för att även privatägda publika lokaler exempelvis affärslokaler blir tillgängliga med avseende på enkelt avhjälpda hinder.

- Arbetsmetoder och riktlinjer för att skapa god tillgänglighet och användbarhet i publika lokaler ska utvecklas, utarbetas och tillämpas.

Tillgängliga bostäder

Mål

- Uppsala kommun ska verka för att det skapas bostäder och bostadsområden som är tillgängliga för alla.
- Kommunen ska verka för att flerbostadshusbeståndet vid ny- och ombyggnation ska anpassas för bättre tillgänglighet.
- Befintliga arbetsmetoder och riktlinjer för att skapa god tillgänglighet i bostäder ska utvecklas och tydliggöras.

Arbete och sysselsättning

FN-konventionen slår fast att personer med funktionsnedsättning har rätt till arbete på lika villkor som andra. Diskriminering får inte förekomma vid rekrytering eller under anställning som till exempel vid löneutveckling och befordran. Enligt FN-konventionen artikel 27 och regeringens strategi har offentlig sektor ett särskilt ansvar att anställa personer med funktionsnedsättning. Uppsala kommun ska därför söka samarbete med arbetsförmedlingen och näringslivet i syfte att verka för att skapa arbete för personer med funktionsnedsättning. Tillgången till en mångfald av kompetenser och perspektiv hos kommunens medarbetare är en förutsättning för att Uppsala kommuns verksamhet ska vara framgångsrik. Fler personer med funktionsnedsättning är låginkomsttagare jämfört med andra. En bidragande orsak kan vara att färre personer med funktionsnedsättning har ett förvärvsarbete jämfört med övrig befolkning.

Mål

- Kommunen ska vidta åtgärder som krävs för att fler personer med funktionsnedsättning kan få arbete och sysselsättning i kommunen.
- Antalet stödanställningar i Uppsala kommuns samtliga sektorer ska öka fram till 2018.
- Skolans, socialtjänstens, arbetsförmedlingens och försäkringskassans befintliga nätverksarbete ska fortsätta och utvecklas för att i ett tidigt skede hitta arbetstillfällen för ungdomar med funktionsnedsättning.

Upphandling

I regeringens strategi för genomförande av funktionshinderpolitiken 2011-2016 anges att offentlig upphandling kan ses som ett medel att främja tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Att handla ”tillgängligt” innebär att fler personer kan använda det som upphandlas. Detta kan bidra till att kommunens kostnader för särlösningar minskar. Det kan till exempel röra sig om kostnader för assistans, färdtjänst och it-tjänster. För att nå ett tillgängligt samhälle är tydligheten i de kravspecifikationer som ställs vid upphandling av varor och tjänster en viktig förutsättning.

Mål

- Vid upphandling till offentliga miljöer och verksamheter ska hänsyn tas till tillgängligt och användbarhet för personer med funktionsnedsättning.
- Kommunen ska sträva efter att synliggöra funktionshinderaspekten och ställa tydliga krav i upphandlingsprocesser.

Lagbestämmelser och krav

Det finns en rad bestämmelser som detta program utgår ifrån som berör inkludering, tillgänglighet och diskriminering. Här listas några av dessa, övriga krav och bestämmelser återfinns i den verktygslåda som skapats för implementeringen av programmet.

Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för funktionshinderpolitiken.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

En strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011–2016.

BBR 21, Boverkets byggregler (föreskrifter och allmänna råd)

Plan och bygglag 2010:900

Diskrimineringslag 2008:567

Tidplan

- 10 juni Omsorgsnämnden. Beslut om remiss till HSO samt fortsatt beredning av programmet.
- 1 september Hearing. Nämnder, bolag och HSO inbjuds.
- 9 september Handlingar till omsorgsnämnden
- 14 september Omsorgsnämnden arbetsutskott
- 23 september Omsorgsnämnden beslut
- 14 oktober Kommunstyrelsen fattar preliminärt beslut om programmet för vidarekick till kommunfullmäktige.
- 18 november Reservdatum för Kommunstyrelsen att fatta beslut om programmet för vidarekick till kommunfullmäktige.
- 7 december Kommunfullmäktige fattar beslut om program för funktionshinderpolitiken